

*Rekonepro-
jektsoon Väi-
ke-Maarja
Pikk 14 hoo-
nest juurde-
ehituse tegemi-
sel 1925. a.*

GEORG LURICH JA VÄIKE-MAARJA

LURICH KEPP

Lurichil olnud raske raud-
ne jalutuskepp, et käieski
pidevalt käelihaseid harjutada.
Kord läinud ta millegiparast
oma isa kõrtsi (Kaarma kõrts)
ja pannud kepi ukse kõrvale
nurka. Üks nokastanud mees
hoobelnud parajasti, et ta tööb
õla kõrgusele tõstetud sirge
käega ämbritäie vett kaevult
kõrtsi, kui keegi talle toobi vii-
na ostab. Lurich lausunud se-
da kuuldes, et vennike ei jõua
nõnda tema keppigi ukse juu-
rest leti ette tuua. Arpleja läi-
nud kõhe turri ja tahtnud kih-
la vedada. Lurich pannud väl-
ja suure summa — sada rub-
la. Vastasel olnud ainult üks
rubla. Seepärast lepitud kokku,
et ta kaotuse korral loobub
joomisest. Löödud kätt. Kõik
mehed lubanud tunnistajad ol-
la. Uhkustaja haaranud enese-
kindlalt kepi, aga juba mõne
sammu järel hakanud käsi va-
juma ja jalad teinud pingutu-
sest vinta-vanta, kuni kiudu-
kukk prantsatanud pealtvaata-
jate näerumürina saatel istuli.
«Viin teeb kõik niisuguseks.»
muianud Lurich, «ei jõua täis-
mehe jalutuskeppigi tõsta.»

LURICH JA PURJUS LEERIPOISID

Teinekord jälle tahtnud
Lurich karskuse kuratoo-
riumi teemajas (asus endises
Arina kõrtsis, praegu Pikk 23
paikneva koolimaja lõunakül-
jel) limonaadi juua. Sooja il-
ma tõttu võtnud ta istet maja
ees pingil. Parajasti tuigerda-
nud mõõda kaks purjus leeri-
poissi, kes kuulsat jõumeest
ilmsest ei tundnud, sest üks
neist lausunud pilkavalt: «Näe,
vasikas tulnud karskuse ma-
jasse vurtsu vett lürpima.» Lu-
rich läinud seda kuuldes rahu-
rikkujate juurde, sasinud neil
turjast kinni, surunud noorme-
hed nägupidi kokku ja heitnud
nad sõnagi lausumata üle aia
tikripöösasse.

1925. aastal tegi Väike-Maarja
tarvitajateühisus selle põhja-
poolsesse otsa kahekorruselise
juurdeehitise (praegu kauplus
«Sõprus»).

Spordiga hakkas Georg Lu-
rich tegetema Tallinnas reaali-
koolis käies. Isa keelust hooli-
mata treenis ta ka suvel kodus,
ent salaja. Nagu mäletas Kaar-
ma küla Otsa talu peretütar
Marta Palmberg (sünd. 1883),
jooksnud Georg kodumail vii-
bides tihti üht ja sedasama
mårsruuti: Vao teed alevikust
välja, siis põllupeenart mööda
Sooks kutsutud Joduheinamaale
Kaarma ja Väike-Maarja vahel,
Otsa talu juurest üle Rak-
vere—Tartu maantee, edasi
väljade vahelt Kaarma-Taga-
külla ning sealt põlluvaheteed
mööda tagasi Kaarma koolima-
ja (praegugi säilinud väike
kivihoone) juurde (kokku um-
bes 4 km, kui jooksu alustada
Aia tänava algusest ja Kaar-
ma-Tagaküläst vahetult tagasi
pöörata). Seejärel läinud Georg
Kaarma sepapatta (koolima-
jast umbes 200 m Väike-Maar-
ja poole, lammutati 1965. a.),
kus töötas 1869. aastal Kaar-
ma valla sepaks valitud Pää-
ru Kippar oma kahe poja ja
sellidega, ning tõstnud seal
koos Pääru vanima poja Vil-
lemiga rauakolkareid ja -latte
ning rattaid.

Kui G. Lurich juba kuulsaks
sai, esinenud ta Väike-Maar-
jaski. Üldse mäletatakse kolme
demonstratsiooni, kõik Miiüriku
mõisniku Alliku nn. suure ma-
ja (Pikk 12) saalis. Isa kord
iärgnenud ka kõne, milles at-
leet käsitletud spordi kasulik-
kust tervise tugevdamisel ja
astunud teravalt välja loomise
vastu. Tema karskusepropa-
ganda oli ilmselt nii tradit-
siooniline, et sel teemal tekki-
sid isegi rahvajutud.

G. Lurichi ema suri 17. mail
1901 ja isa 12. juunil 1903.
Nad maeti Väike-Maarja kiriku
ette. Pärast seda käis kuulus
spordilane oma nikkade võet-
lusestide tõttu sünnikohas
vaid harva, viimati 1917. ja
1918. aasta vahetute paiku.

Eduard LEPPIK

Esimene eestlasest maail-
mameistri Georg Lurichi
isa Georg Lurich (varasema
nimega Jüri Luri) tuli Väike-
Maarjasse 1860-ndate aastate
lõpul. 1907. aastal Jakob Tam-
me surma järel Väike-Maarja
kihelkonnakooli juhatajaks asu-
nud Märt Meos mäletas oma
elualal. Jakob Imakaevult
(1872—1965) kuuldud lugu, et
Georg Lurich seenior ja tema
vend Anton elanud siin algul
Kopliotsa talus. Tõllal kuulus
see otsmise majapidamisena
Kaarma külla, nüüd aga asub
Kopliotsa rehielamu kohal V.
Võõrmani individuaalelamu
(Jaama 6-a).

Oige varsti pidi G. Lurich
seenior kolima sealt Kaarma
kõrtsi (lammutati 1934 ja sam-
al aastal ehitati selle vunda-
mendile praegu Pikk 16 asuv
elamu), sest tema laste sünni-
kohana on Väike-Maarja kiri-
kuraamatus märgitud Kaarma
kõrts. Vanal Lurichil oli kolm
poega ja kolm tütar, kusjuu-
res viiendal lapse kohta leidub
Väike-Maarja sünnimeetrika
1853.—1877. a. kõites saksakeel-
ne sissekanne, et kõrtsmik
Georg Lurichil ja tema abi-
kaasal Julieil sündis 10. aprillil
kell 11 enne lõunat poeg,
kes 12. aprillil sai nimeks
Georg Robert ning kelle vade-
rid olid mõlder Johann Fi-
scher Avanduselt, kõster Volde-
mar Eichhorn Väike-Maarlast
ja proua Marie Pauline Gie-
seeke. Praegu kehtiva kalendri
järgi täituks seega noorema
Georgi sünnist 100 aastat 22.
aprillil (ENE, 4., lk. 517 — 26.
apr.).

Et Kopliotsa rehielamu üm-
bus oli väga soine olla, Anton
Lurich lasknud ehitada uue
maja pisut põhja poole (praegu-
guse Jaama ja Aia tärtava
hargnemise kohale, kus asub
G. Lurichile 22. aprillil, 1966
avatud memoriaalkivi). Sellest
sai tema kõlmest jälest liide-
tud koha Sandhof I elamu (nõ-
les 29. juulil 1941). G. Lurich
seenioril valmis pisut hiljem
Kaarma kõrtsi kõrval kaupluse-
ruumidega elamu (praegu
kauplus «Kodu» Pikk 14), kus
G. Lurich juunior veetis oma
lapsepõlve ja koolivaheajad.